

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

A német és templomos lovagok Haralyban.

(Egyháztörténelmi értekezés.)

(Folytatás.)

A nép ajkán erre vonatkozólag fenmaradt egy rege, mely a Brassóban megjelent „Székely naptárban“ is közölve volt¹⁾, a melyet Orbán Balázs is feljegyzett művében²⁾. A rege, teljesen ha nem is, de vonásaiban összevág az „Imecs család eredete“ című kéziratral, mely munka — mint mondván is volt — hites régi okmányok, iratok alapján készült. A hagyomány azt állítja, hogy a Haralyban lakott barátok majorja, a mostani Imecsfalva helyén volt. A szerzetes lovagok volt majorját és a falu eredetét a néphagyomány ezen regével hozza összeköttetésbe.

A veres barátok Haralyban egy, a mai templom helyén fekvő bevehetetlen erős várban laktak. A nagy szerencse, a sok vagyon elbizakodottá tette őket. A mennyire kedvelték előre, annyira elfordultak nemsokára tőlük a népek. Minden alkalmat felhasznál a nép arra, hogy bosszuját kitölthesse rajtuk. Különösen bántotta a népet visszaélésük, kiméltlen bánásmódjuk, melyet minden alkalommal megmutattak.

. . . Az így felingerült nép tehát csak kedvező időre várt. Volt a barátoknak egy „Mecs“ nevű tisztartójok. A nép arra kérte, hogy egy éjjeli időben, midőn a barátok semmitsem sejtének — segítsen a várnak ajtaját felnyitni. Ő neki, mint tisztartónak szavára a már megadott titkos jelre felnyitják a kapukat. „Mecs“ hü alattvaló volt s nem érzett bajlandóságot arra nézve, hogy hatalmas urait kijátsza. A nép felingerült „Mecs“ ellen, megfogván, összekötözte s a legbarbárabb módon ütlegelte. Ütlegelés közben a nép így esufolta: I-te-Mecs! — I-Mecs!³⁾ Végre az elkinzott tisztartó meghajlott a nép akaratára elött és a vár eie jöve, zörgetett a vár ajtaján. A szakasos jelt megmondván, a várőr felnyitotta a hatalmas ajtókat. Erre a kint várakozó nép betódult

és a barátokat felkonezolta. Erős várukat is, mely bevehetetlen volt az ellenség elött, most a nép lerombolta. Mecs neve a győzelem emlékére Imecs lett s a barátok majorját kapta közbenjárásáért jutalmul, mely hely az Imecs nevével lett aztán elnevezve.

Ezen rege előrebocsátása után, nézzük mit mond az Imecs család eredetéről szóló munka.

A német lovagrendü szerzetesek elhatalmasodván, visszaéléseiket a nép nem tűrhette tovább¹⁾. Miután már a kormányoknak is sok bajt, kellemetlenséget okoztak, eltöriütésüket az ország elhatározta. A határozat végrehajtásával ezen vidéken Imecs István, a vidéknek alkaptányja lett megbizva, ki a Haraly helység ma is „Barátok“ nevén ismert erdős oldalon és Barátos falu „Nadas“ nevű határában levő két kolostort az élet-halálra védelmező lovagok ellenében elfoglalta. Az ország határozatát nagy tevékenységgel hajtotta végre. Jutalmul kapta a lovagok birtokából a haralyi kolostor közelében levő szent Erzsébet nevű majort és azt a maga nevével nevezte el Imecsfalvának. A régi kéziratföredék az imecsfalvi templom leveles ládjában megemlékezik a szent Erzsébet majorban levő kápolnáról, melynek romja az imecsfalvi „Rákos“ mezőben a templom birtokában levő szántóföldön ma is látható s a templomban levő Oitáriszentség tartó talpazatán olvasható.

A rege és az „Imecs család eredete“ című munka tárgyamra vonatkozó része így találkoznak egy közös vonásban, így bizonyítanak egymás mellett.

Ha jól megfigyeljük a dolgot, azt kell hinnünk, hogy a német lovagok nem sok évre, illetve idő után, a mint letelepedtek a Barezaságra, Barátos- és Haralyban tanyát ütöttek²⁾. Elhíhető az, hogy először nem építettek őrtornyot, csupán a begyek oldalában tanyáztak, mivel a kunoknak a

1) A jászberényi r. k. plebánia levéltárában 1702—1731-ig vannak iratok, melyek a Jász és Kun néppel való bánásmódjár a német lovagoknak visszatetszó színekben festik. Ugy látszik, hogy e német rendnek kifogásolt bánásmódja a későbbi időkben sem változott meg.

2) Vilmos erdélyi püspök 1213. évben kiadott rendelete szerint a német lovagok már a Borzáo voltak. Anno verbi Incarnati 1213. (dixit) Vilhelminus Episcopus Transyl . . . . ideo justis postulationibus Fratrum Hospitalis S. Mariae in Jerusalem de Domino Teutonicorum annuentes, in Terra, quae Borza nominatur . . . Egészen elhíhető, hogy vagy ezen évben (1213-ban), vagy a rákövetkező esztendőben a német lovagok már Barátos- és Haralyba is átszivárogtak, mivel e két község az előbbi Borza várával egy irányban és nem messze esik.

1) 1861. évben 23—24 lapon.

2) Orbán Balázs „Székely föld leírása“ III. k. 135—136 l.

3) Ez értelem nélküli szó-alaknak látszik, mi a hagyományoknál gyakran előfordul. Azonban mégis meg van az értelme. A latin eo igéből származik, mely ritkán használatik ugyan. Ito (eo) = megy, ad caenas. Tehát azon értelemben vehették e szót: menj Mecs! Az az I—Mecs! mivel eo igének az „I“ és Ite, Ito szigorú és enyhe parancsoló alakjai. A római vezértől katonája egy hosszú levélben kérekedt szabadságra; a vezér unalmasnak találta a hosszú levelet, hogy mintegy figyelmeztesse katonáját jövőre nézve a levélre csak annyit válaszolt: „I“! azaz menj!

Haraly feletti hegygerincez a legjobb átkelő helyük volt. Azért is a hegygerincez aljában, a mai „Barátok“ nevű hegyoldalon telepedtek meg. Hogy első megtelepedési helyük ez volt, kitűnik a hely elnevezéséből, majd pedig a hagyományból. Az említett hegyoldalt úgy nevezi a nép ma is: „Barátok“; ezen oldalon az alját, mely menedékesen esik lefelé, úgy hívják: Kis-Haraly. Ugy látszik, hogy a mint a német lovagok e helyen, részükre a legszükségesebb hadászati helyen megtelepedtek, kiket még akkor örömmel fogadhatott a kunoktól üldözött székelység — fából készült váraik, lakházuk mellett az általuk odateleptetett lakosok voltak, kik nagyobb részt Gelencez községtől szakadtak el¹⁾. A tisztviselők, eselédek, harezosok képezték e körülöttük lakó népséget, melynek helye később Kis-Haraly lett. Midőn a német lovagok meglettek intve a további terjeszkedésért, a kővárak építéseért, valós zínü hogy az itt alkotott favárat elhagyva,²⁾ a domb oldalról, mely meglehetősen az ellenség kapuja volt, a töle északra fekvő közeli völgybe mentek át: a mai Haralyba, hol védettebb, eldugottabb hely lévén, állandóan meg is telepedtek. A német lovagok elűzésének vége felé aztán, épíltetett az őrtorony³⁾, mely — mint mondva volt — látható ma is⁴⁾. Hogy minő épületei emeltek az őrtorony mellé a német lovagok, azt nem lehet tudni; kellett mindenesetre templom és lakó helyiely birniok. Lakó helyük köépültre vall, mutatja az is, hogy ha toronyerődöt kőből emeltek, ha Haralyból nem messze tudtak a szent-Erzsébet majorban⁵⁾ kőaragból készült, kápolnát emelni, akkor bizonyosan

1) Imecs család eredete és leszármazása.

2) Mi lehet, hogy vagy az ellenségtől égettetett, romboltatott e, vagy pedig a terjeszkedési vágyának volt a műve.

3) A haralyi templom nyugati és délnyugati oldalának egy részét képezi a sokat vitatott őrtorony. Idők folytán, a mint az őrtorony megtoldva templom lett, újabb és újabb igazitáson mehetett át, egyik-másik része azonban a falak feltűnő vastagsága, az építészeti stíl romantikus természete, a szögleteken lévő széles oldaloszlopok melyeknek rakása egy időre vall a falépitésével, (mint a mely egészen össze van rakva a torony falaival) egészen a XII. századra vall, midőn az árpádkori építéssel a román stíl használva, mindenütt az tetőpontjára akarta emelni. A templom nyugati bejárata, a felette lévő ablak, majd a déli ablak ivézete, alkotási természete a vizsgálat önként a lovagok említett haralyi életére vezetik vissza.

4) Az önálló német városok területe a XIII. században árokka¹⁾ vétetett körül, melyek bejاراتainál szilárd toronyok, ugynevezett őrtoronyok voltak építve. (Holzward világört. IV. r. 344. l.) — Nem kis bizonyíték ez ahhoz, hogy a német lovagok (mint tisztán német származásúak) magokkal hozták a toronyerődnek, mint hadászati eszköznek eszméjét s ők emelik Haralyban is a már sokszor mondott őrtoronyt.

5) E major (a mai Imecsfalva) magyarországi szent Erzsébet thüringiai grófnő nevével volt elnevezve. Erzsébetnek férje: Lajos hesseni és thüringiai gróf volt. A német lovagok nagymestere Saiza Herman Thüringia grófia volt. Minden jel arra mutatott, hogy a német lovagok szent Erzsébet asszonyt, a thüringiai grófnét különösen (és már kezdetben) tisztelték; még életében elneveztek a helyi majorjukat szent Erzsébet nevével. E kiváló, korai tiszteletet megmagyarázza azon körülmény, hogy Lajos gróf nemesak vallásos életű ember volt, de a kereszties hadakban is haláláig küzdött; azután megvilágítja még az, hogy thüringiai gróf és német volt, mint lehetett a német lovagok közt is ugyanakkor több. Ezek a német lovagokkal közös vonások, mint a melyek az emlékezetben őket rokoni úton egybefűzték. E felfogás alapján a lovagok majorjának „Erzsébet“ elnevezése szintén a mellett bizonyít, hogy a német lovagok Haraly községnek lakói voltak.

saját magukról, kényelmükéről sem feledkeztek meg. Az elpusztult épületek helyén a veres barátok bejövetelekor újabb templom és kolostor emelkedett. Ha a körülmények és a hagyomány egyes vonásaiból következtetni lehet, úgy a templariusok lakásának templom-kastélynak kellett lennie. Ez volt az ő építkezési módjuk és szokásuk. Legtöbb helyen, hol laktak templom kastélyokat emeltek maguknak, mint például Vránán is, mely egyik legelőkelőbb házuk volt.

(Folytatása következik.)

„Hogyan kell a tanítónak eljárni, hogy a tanulókkal megkedveltesse az iskolát?“

Felolvasott a háromszék megyei kézi orb. esperesi kerület róm. kath. tanítóegyletnek 1894. április 18-án Oroscfaluban tartott gyűlésében.

Tanult emberek előtt ma már nem szorult bizonyításra az, hogy a műveltség legfőbb terjesztője, a tudomány alapvetője: az iskola. Allam, egyház és társadalom kivétel nélkül az iskolától várják, hogy mindnyájának hasznos tagjaivá nevelje az ifju nemzedéket. És ez egészen természetes is. Mindenik tényező meghozza a maga tehetségéhez mért áldozatot az iskolának, több-kevesebb jó indulattal; de a nevelés, oktatás ügyeibe csak a felügyelettel és irányítással folyhat be. A tulajdonképpeni munkát minden kulturállamban az iskolának kell teljesítenie.

Egyik adja az anyagot, hozzávalót, az eszközöket, a képeztést. A másikkal az adottakat föl kell használnia, dolgoznia, legjobb tehetsége, ereje szerint. A munka-fölösztás nemzetgazdasági elve jön tehát gyakorlatilag alkalmazásba. Sajnos, hogy az adott munka és munkabér között még máig sincs meg az igaz, a szent ügy érdekében kívánt harmónikus arány.

De azért az iskolának teljesítenie kell a rábízott s bizonyára nagy felelőséggel járó munkát.

Az iskola lelke: a tanító. Természetes, hogy ő töle várja minden számbavehető tényező azt, hogy az iskola minél sikeresebben megoldja a rábízott fontos földadatot. S kétszeresen fontos e földadat a magyar néptanítóra nézve. Nemzeti, faji, öfenntartási és egyházi érdekek követelik és pedig hangosan, hogy a magyar néptanító hatványozottabb lelkesültséggel munkáljon iskolája sikerén, mint bármely más nemzetiség tanítója. Más nemzetek, nemzetiségek néptanítói lehetnek hivatásuk fölfogásában, teljesítésében lazák, kényelmesek s kevésbbé lelkesültek. De a magyar néptanítónak — gyarló javadalmazása mellett is egész lélekkel, teljes szívvvel és odaadással kell törekednie arra, hogy a népiskola célját eszményi magasságban, minél előbb megközelítse, elérje.

Tagadhatatlan, hogy a magyar népiskola ma még nem dicsekedhetik egész sikerrel. Hiányok, kisebb-nagyobb mértékben lépten-nyomon merülnek föl, hol a tanítóban, hol a növendékek rendetlen, hiányos iskolába járásában, s akárhányszor az iskolafenntartókban. Am a tanítónak minden oldalról jövő mulasztással hiánynyal szemben résen kell lennie, s a hol lehet, a bajt, ügyszertettel orvosolni. Le kell küzdeni mindenk fölött azt, az iskola iránti hideg közönyt, mely az illetékes tényezők: állam, egyház és társadalom tagjai nagy részéről ma is mutatkozik, természetesen az ügy kárára.

Szülőkkel, hatóságokkal szemben, úgy, mint a növendékekkel, meg kell kedveltetni az iskolát.

Sikerül-e a tanítónak az iskolát megkedveltetni, ettől függ, ebben rejlik az iskola *sikere* vagy *sikertelensége*.

Ezt a fontos kérdést minden önérzetes lelkiismeretes tanítónak, ki e névre méltó akar lenni, meg kell oldania, még pedig a lehető legjobb sikerrel.

De hogyan? Milyen legyen a tanító eljárása, hogy a növendékek az iskolát megkedveljék?

Erre óhajtok az alábbiakban lehető rövidséggel és tárgyilagossággal megfelelni.

a.) Mindenek előtt arra törekdjék a tanító, hogy *nyerje meg a szülők bizalmát* a maga és iskolája részére. E célból igyekezzék a szülőkkel minél gyakrabban érintkezni s velők minden találkozás alkalmával megbeszélni gyermekeik előmenetelét, szorgalmát, magaviseletét, odahatván, hogy a szülők méggyőződjenek arról, hogy a tanító az ők gyermekeiknek javát, boldogulását akarja, akár dicséri, akár bünteti őket. Ne tegyen különbséget gazdag és szegény szülő között; mindenik iránt egyforma udvariaságot, tiszteletet tanusítson. Ezt megteheti a tanító a nélkül, hogy tekintélye csorbát szenvedjen. Ne legyen hideg a szegényebbek iránt, de ne keresse a gazdagabbak kegyét se.

Itt is mint minden dologban legjobb az arany középút. A köznéppel koreszmákban dözölni, pajtáskodni ép oly veszedelmes volna, mint mindig csak a vagyonosabbak társaságát keresni.

Vegyen részt a tanító a társadalmi munkában. Az egyház, a község, a közérdek szolgálatára indított társadalmi mozgalmakból nem szabad magát kivonni már *értelmiségénél* fogva sem. De másfelől azért sem, mert ha a néplátja, hogy az ő javát a tanító nemcsak iskolájában, de azon kívül is igyekezik őszinte jó indulattal előmozdítani: kétszeres tisztelettel s hova — tovább, annál több őszinteséggel, bizalommal fog viseltetni iránta. Erre a bizalomra nagy szüksége van a tanítónak. Hogyan legyen ugyanis a gyermeknek bizalma a tanító iránt, kedve az iskolába járásra, ha szülője otthon kicsinylőleg, esetleg gúnyosan, rossz indulattal nyilatkozik a tanító személyiségéről, tehetségéről, működéséről?

Míg, ha a tanító megfelelő modorával, társadalmi munkájával megnyerte a szülőket a maga személyének s ez által az iskola ügyének, a gyermeket is egész bizalommal, bátran küldik a tanítóhoz, mint második atyjukhoz, s a gyermekek is jobb kedvvel mennek az iskolába, ha szüleiktől már otthon csak jót és szépet hallanak a tanítóról.

Egyszerre természetesen ez sem történhetik meg, de pár évi ilyen működés s az iskolának csak azok, ha lesznek ellenségei, a kik természetüknél fogva minden más jó ügynek s így az iskola és tanítónak is ellenségei.

b.) Nem kevésbé fontos e kérdésre nézve a *gyermekek bizalmának fölébresztésére, megnyerésére való törekvése a tanítónak*.

A gyermeki szív s lélek olyan, melyet minden jóra, szépre, sőt rosszra is egyaránt lehet hajlítani annak, a ki bizalmát megnyerte. A bizalom megnyerésére igen nagy befolyása van a gyermekre nézve annak a benyomásnak, melyet rá a tanító első látása gyakorol. Épen azért a tanítónak az újoncz tanulóval szemben sohasem szabad a komolyt, a tudóst adni; modora nyájas, leereszkedő; be-

széde lágy, édes, sima és meleg; arcza, kedélye vidám, megnyerő kell, hogy legyen. Ha megnyerte a tanító tanítványai bizalmát már az első találkozáskor: megkedveltette ezzel egyszersmind az iskolát is. S ezt annál könnyebben teheti a tanító, ha:

c.) valódi *hivatás érzetből*, a pályája iránti úgyszeretettel lépett a tanítói nehéz, de magasztos pályára. A kit csak a nyomoruság, a szegénység tett tanítóvá, de lelke más pálya után sovárgott: az kevésbé egyesítheti magában azokat a kellekeket, melyeket minden jó tanítótól megkívánunk. Nem mondom, hogy egyes s talán sok kivétel is nem lehet e tekintetben is. De szent bitem, hogy mint bármely pályán, úgy a tanítóin is csak az lehet egész ember, a ki valódi hivatás-érzetet vitt magával pályájára. Kit nem az ezerféle világi érdek foglal le magáéknak. hanem szívének minden első dobbanása, lelkének egész lelkesültsége pályájáért van: csak az olyan tanító töltheti be magasztos hivatását. A hivatásérzettel bíró tanító mindig megtalálja az utat, melyen hozzá férközbetik a gyermek szívéhez, lelkéhez, eszéhez s ha ezt elérte: akkor a leg hathatóbb eszköz kezében van az iskola megkedveltetésére.

d.) De a hivatásérzet is csak hiányos eredményeket mutathat föl, ha nincs meg a tanító szívében a *gyermekek iránti szeretet*. S e szeretetnek olyannak kell lennie, mint a napsugárnak, mely Istennek minden teremtményére egyformán szórtja a fényt, a meleget. Minden növendéket szeretnünk kell, mint a saját magunkét egyformán. Hogy az egyik iránt, ki jobb, szeretetünket inkább kimutatjuk, mint a rosszabb iránt, az természetes és paedagogus eljárás. De még ha büntetünk: akkor is a gyermekek iránt érzett szeretettel kell tennünk azt. Báj a gyermekekkel nyájasan, szelíden, szeretettel, cselekedeteidben lássék a jóakarát: még az a tanítványod is szeretni fog, kit büntetni vagy kénytelen. Szeresd a gyermeket, de ne csak szóval, hanem tetteiddel győzd meg erről tanítványaidat és kedvvel fognak iskolába jönni. Gyermekszeretet, jó bánásmód, szelid, békes kedély; mind egy-egy összekötő kapcsot képeznek között és tanítványaid közt.

e.) Legyen a tanító *fegyelmezésben igazságos és méltányos*. Kívánja meg minden növendékétől, szegényebbtől, gazdagtól egyformán az iskolai rend és fegyelem megtartását, s e tekintetben kivételeket ne ismerjen. Az elkövetett hibák megtorlásában minden növendékkel szemben szigorúan tartsa szem előtt a büntetési fokozatokat s csak akkor mérjen ugyanazon egy hibáért súlyosabb büntetést egyik másik növendékre, ha ez a megelőző viselkedéssel okot szolgáltatott a szabálytól, a fokozattól eltérésre.

Ne jutalmazzon, ne dicsérjen ugyanazon érdemért külön mértékkel a szegénynek, mint a gazdagnak s minden ítélete kimondása, vagy cselekedete végrehajtásakor őrizze meg a büntetés vagy dicséret sikerére nézve multhatlanul kívánatos fáradságot, bölcs mérsékletet. „Az indulatosság mindig rossz tanácsadó,“ míg a szelidség, a türelem, a higgadság mindig *nyőző szokott* lenni. Semmi sem idegeníti el a tanulót annyira az iskolától, mintha azt kell hogy tapasztalja, hogy tanítója részrehajló, egyiket jobban megdicséri vagy súlyosabban megbünteti ugyanazon esetért, mint a másikat. Okos higgadság, bölcs mérséklet, részrehajlatlan igazság és valódi atyai szeretet vezéreljék a tanítót a fe-

gyelem gyakorlásában s különösen óvakodjék a testi büntetés alkalmazásától. Egyetlen, nem helyén s nem megfelelő mértékben alkalmazott testi büntetés képes az egész növendék-sereget elidegeníteni a tanító személyétől s ez által az az iskolába járás megkedvelése elé is nem remélt akadályokat gördíteni.

f.) Tegye a tanító *érdekessé, vonzóvá tanítása tárgyát*. Első sorban legyen ura a tanító a feldolgozandó tanítási anyagnak, mert ha ismeretei ingadozók s kíváncsi tanítványainak nem tud az ismeretkörnek megfelelő kérdésekre biztos és való feleletet adni, tanítványai előtt, a tanítás üressé, unalmassá, érdektelenné válik. A tanítást érdekessé, vonzóvá csak oly tanító teheti, a ki igyekszik a tanítási módszert minél tökéletesebb mértékben elsajátítani s a ki a képeztében szerezett módszertani ismeretkörét lépten-nyomon igyekszik kibővíteni, a haladó kor követelményeivel lépést tartó újabb módszertani ismeretekkel. Különösen pedig arra törekedjék a tanító, hogy a mit csak lehet, s a mire megfelelő eszközökkel rendelkezik: azt mindent *szemléltessen*, kézzel, értelemmel felfoghatóvá tegyen s ezáltal mintegy mázaboz, tanításához belibliselje a növendékek egész figyelmét.

g.) A módszertani eljárással összefügg az, hogy a tanító *le tud-e s mennyire érezkedni tanítványai értelmi, lelki világához*, tud-e ismeret körtükhöz, észjárásukhoz alkalmazkodni, megtalálja-e a közlendő ismeret kifejezésére a gyermekek gondolatához legmegfelelőbb nyelvet? Ha e kellékek nincsenek a tanító birtokában, tanítását nem is tudja vonzóvá, érdekessé tenni, mert csak az lehet érdekes, vonzó a gyermek lelki világa előtt, a mit az ő sajátos felfogása magába fogadni képes.

h.) Ereszkedjék le a tanító nem csak a gyermekek ismeretköréhez, de igyekezzék minél közelebb *férközni azoknak szív-világához* is. Használjon föl minden eszközt, minden alkalmat, melyek által tanítványai *szívét, lelkét, kedélyét* vidámmá tenni, feléleszteni tudja. Játékra adjon alkalmat és időt tanítványainak; vegyen részt abban maga is; és tanítsa játszani, fejlessze bennök a játékedvet, irányítsa, ösztönözze a részvételre a bátortalanabbakat. — Tanítson nekik minél több *vallásos és világi* énekeket és pedig gyakran tanítva, mind újabb és újabb énekeket.

A munka után és közben jól esik a kis gyermek kedélyének egy kis *élnkítő ének, szórakoztató játék* s ha megtalálja ezeket az iskolában, akkor bizonyára kedvvel fog oda járni s jó kedvvel fog onnan haza távozni.

i.) Erkölesi elbeszélésekben s minden alkalommal igyekezzék a tanító az iskolát úgy mutatni be, mint *egy szent helyet, melyet az Isten rendelt az emberek részére*, azért, hogy ott magukat kimiveljék s ezáltal megkülömböztethetők legyenek az állatoktól. Igyekezzék meggyőzni tanítványait arról, hogy az életben csak az boldogul, a ki iskolába járt s ott magát a vallásos hitben, a közismeretekben kiképezte s ezt csak oly gyermekek érhetik el, a kik *pontosan és jó kedvvel járnak iskolába* s ott tanítójuknak szót fogadva, mindenre figyelnek, mindent megtanulnak, ezáltal egyfelől magukat a társadalom hasznos tagjaivá képezik, másfelől pedig örömet szereznek jó szüleiknek, kik érettök oly sokat fáradsznak és áldoznak.

j.) Végül igen sok függ a jó *példaadástól*. Ha maga a tanító *pontosan, jó kedvvel* megy az iskolába, ha teendőit a

meghatározott órarend értelmében pontosan, *lelküismeretesen elvégezi*, ha minél kevesebbszer, csak fontos okok miatt mulaszt, egyszóval, ha maga is úgy tesz, a mint követeli tanítványaitól: akkor — s ha a fenti eljárást szem előtt tartja — tanítványai *jó kedvvel fognak iskolába járni* s így a jó eredmény is kimaradhatatlan.

Mindezekre természetesen sokan mondhatnák, hogy könnyű kivánni, hogy mindig jó kedve legyen a tanítónak, hogy ne mulasszon az iskolában, hogy igyekezzék az újabb módszertani stb. művekkel megismerkedni; de honnan vegye a jó kedvet, a pénzt, stb. ha a 300 frtos fizetési minimum — habár nagyon sok helytt még ez sincs meg — a szolgák és kapusok közé és után alacsonyítja s ha mindig arra kell gondolni, hogy miből s hogyan élünk meg, hogyan tartjuk fenn családjunkat.

Elismerem, érzem, hogy e kérdések *jogosultak*; sajnos hogy valójában *igazak* s nagy hátrányára vannak az iskola ügynek, a tanítói állásnak. De ha mi *részoktatjuk tanítványainkat az iskolába kedvvel és pontosan járásra*, ha ékként működésünk körében igyekezzünk *növendékeinket miveltebbé tenni a mai nemzedéknel*: el fog járni az idő, mikor munkásságunk méltányosabban lesz javadalmazva.

Addig is remény, hit, vallásos megnyugvás a sorsban, szeretet pályánk iránt minden örömeivel és töviseivel egyetemben, szeretet tanítványaink iránt, hazafias munkásság, tanító társaink iránti testvériesség legyenek *jelszavaink*: s a *magyar népiszkola meg fogja oldani nemes feladatát*.

Vajha sikerült volna e szerény dolgozatommal a szent ügyet a célhoz bár egy kis lépéssel közelebb juttatni.

Hamar Bálint,
közs. tanító.

Egy hatosért.

(Vége)

Im itt a bün. Hol a bíró?! Nyakas Adám makacs-sága és többrendbeli hazugsága igazság szolgáltatásra hívnak. A pénz eredetét a bün valódi nagyságát nem ismered, csupán sejtéd. Találd el a helyes utat-módot, érezd, tudd nemcsak, tedd a mit a gyermek sereg a jövő társadalom becsületeért tenned kell, most, még ma, mert bolnap talán késő lesz. „A társadalom alapja nem a tudomány, hanem az erkölcs.”

Az óra 8-at ütött! Elszomorodva fordultam tanítványaimhoz. Gyermekek! imádkozunk Adámért Istenhez, jó Atyánkhoz, hogy erősítse meg őt az igazság bevallására. Imádkoztunk, a tanítás kezdetét vette.

Nyomasztó csend uralkodott az egész tanteremben.

Eltűnt az élénkség, a gyermekek figyelme lazult. Idegen szemléllőre olyan benyomást tehet vala iskolám, mely gondolataival szerteszt kalandoz.

Lidérezként űlt e nyomás szivemen. Nem kevésbbé aggodhatott Adám az ő közel jövője, mint én kis seregem becsülete miatt. Örvény szélén állottam! Egy gondolat foglalta el egész valómat: vajjon mit tegyek tovább? Végre megjött a mentő gondolat: segítségül hívom az anyát.

Óraszünet alatt cselédet küldtem Adám anyjájért, ki hamarosan megis érkezett, szerencsémre akkor, mikor a gyermekek már újra a tanteremben voltak.

Sári néni! fordultam az érkező anyához, volt-e magának könnyű helyt pénze?

Kérem alássan, felel az anya, nekem pénzem vajmi ritkán van. Tegnap kaptam Agnes asszonytól 10 krt tonásom előlegéül, s ezt nagy kendőm esücskébe kötöttem. Mikor e szavakat mondotta, egytuttal igyekezett kendője hátul összekötött sarkát előszabadítani. Megtörtént, vajmi érdekes volt nézni a szegény asszonyt, ki hatóságának hűlt helyét találván fájdalmasan kiáltott fel: ó Istenem! most már tudom, miért ölelt-csókolt az este fiam. Ő vette el pénzemet.

Bizonyosan tudja ezt Sári néni? Igen mert én oda tettem bizonyosan, hozzám közel senki sem járt, csak fiam. O bár csak megvolna még.

Végre bizonyossá levő az egész eset felől, Sári néni haza küldtem én pedig iskolámba léptem.

Máskor egy-egy csintalan gyermek zaja megzavarta a csendet, de most? halotti némaság volt a tanteremben.

Mindenkit Adám esete kötött le, kivel szemben a szünet alatt nagyon hidegen viselkedtek.

Nyakas Adám jöjj ki! Vald meg nekem igazán, ugy amint történt, ne hallgass el semmit; honnan vetted el a hatost, mert már ugy is bizonyos, hogy nem igaz uton jutottál hozzá.

Szeretem az igaz embert, s még a megtérő bűnösnek is örvendek.

Na fiam, beszélj, bátran, igazán . . . . imádkoztunk érted.

A mély csendbe végre bele sirt Adám, s zokogva mondá el, hogy a hatost anyjától vette el, azért, hogy megijessze. Nem akartam elkölteni folytatá, de megkivántam Kénkedő Ferencz czukrát ki nekem nem adott, s hogy egyszer én is egyem olyan jót, bementem a boltba és . . . elköltöttem az anyám pénzét. Megkönnyebbülten lélezett fel. Elkövetett bűnei nagyságáról, azok rutságáról öt felvilágosítván ígéretére: „engedelmet kérek, többé soha sem teszek rosszat“ megbocsátottam neki. Hogy is ne; egy lovag adott becsületszava nem lehet batározottabb, mint Adám fogadása.

Figyeltem a batást. Angyali szelidség ült minden arczon jelétül annak, hogy az eredmény tetszik. Ehez mértem további eljárásomat, tudva mily nagy a gyermekek igazság érzete.

Imádkoztunk, . . . Adám is.

A gyermekeket haza bocsátottam; kapum szembe nyilt azon utcával, melyben Adám lakott, s így önként jöttem azon gondolatra: megvárom, mikép fogadhatja öt anyja? A gyermekek mit sem sejtettek szándékomról, Adám sem.

A sor Adámék kapujához ért. Ő kivált abból, de mint-ha félne, nem megy be.

Megindul, újra visszatér. Végre belép. Nem kellett soká várnom; Adám hirtelen kifut, utánna anyja seprővel kezében üti és fenyegeti fiát.

A beszédet nem értettem, de azzal tisztában voltam, hogy Adám ma nem ebédel.

Délután azért feljött, s mint jó tanuló minden kérdésemre jól felelt. Meg is dicsértem érte, mi neki jól esett.— Társai barátságosan fogadták; Adám megváltozottnak lát-

szott. A délutáni két óra minden nevezetesség nélkül telt le, s 4 órakor imaközben „Légy velem édes Jézusom“ figyeltem Adámot; nyugodt volt.

Iskola múltával én is ellátogatok — gondolám — szórakozás és séta kedvéért a jegyzőhöz, kivel mint a község egyik érdemes vezérével hasznosan tölthettem szabad időmet.

A kapunál újra megálltam. Szegény fiut most sem bocsátotta be anyja. E jelenet után elindultam, de nem a jegyzőhöz, ki a szabad természetbe, hol nyugétól szabadul az emberi lélek, hol Isten teljes fenségében látható. Kis erdő szélén madár énekelt; s mintha az én dicséretemet zengené, segítségképen én is dudoráztam „Téged Isten dicsérintk“.

Végre haza tértem. Estimára szölt a falu. Ilyenkor imádkozni szoktam, de ma különös kedvvel. Ima után leülve székemre egy lap olvasásába merültem. Egyszer csak kopogást hallok ajtómon. Szabad!

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Amultan nézek hátra és uramfia kit látok? Adámot, az én bűnös tanítványomat. Mindörökké! felelém és nyájas hangon jövelete czélját kérdeztem. Egy pogány lélek is megesett volna rajta, amint elpanaszolja anyjától jött fogadtatását, hogy ma nem evett, haza nem mehetett, sőt nem is mehet, mert anyja azt mondta, hogy ha a hatost haza nem viszi, nincs helye többé a háznál. Ő tehát azért jött, hogy tölem egy hatost kérjen, melyet anyjának adhasson. Érette nem marad adósom, mert megtakarítja a czipőmet. Egy hatost adtam neki, mit megköszönve zsebébe csuszátott. Megegyezés szerint ki kellett tennem czipőmet az előszobába, nol az reggeire fényes legyen. Ugy történt és ugy tartott sokáig. Adámnak még sok hatost adtam.

Am az idő változik. Egy szép nap meghozta jobb álmomásra történt kinevezésemet. Be is jelentettem nyomban a gyermekeknek. Legsomorubb Adám volt.

Végre a válás órája is ütött. Midőn még egyszer vizszatekinték szobám falára s bucsuképen végig néztem azt, mellettem terem Adám!

Tanító ur kérem eljöttem, hogy megmutassam az igaz uton szerzett hatosokat. Nem fecséreltem el, megtartom őket sokáig. Sirt a gyermek, könyei kicsalták az enyémet is. Nehány jó szót és hatost adtam még neki, s ígéretét véve, hogy mindig becsületes lesz, eltávoztam.

Ma 8 éve annak. Adám a vidéken felállított földmives iskolát is elvégezte, s ma egy könyörületes szívtü ember gazda segédje, kinek mintán gyermekei nincsenek, örököse is lesz.

Máthé József,
tanító.

Kisebb közlemények.

Tanügy.

Cs.-Sz.-Tamás, 1894. máj. 10.

A csiki róm. kath. tanító egyesület felsiki fiók-köre f. hó 9-én Cs.-Szépvizen tartotta meg rendes tavaszi gyűlését, melyről következőkben tudósítom e b. lap olvasóit.

Megelőzőleg szentmise hallgatás volt a helyi örm.

szert. hitközség templomában. Lélekemelőleg hatott ránk Puskás Tamás kartársunk gyönyörű orgona-játéka és magánéneke. Ezután a gyak. tanítást hallgattuk meg.

A gyűlés több tárgyait elnöki és bizottsági jelentések képezték. Ezek közül felemlitem elnök azon jelentését, mely szerint a nagy gyűlés összehívása tárgyában adott utasítása szerint Püspök Urunk Ó Nagyméltóságához felíratott intézett. A felírat 50 frtra emelte s annak folytán a tagsági díjak befizetésének idejét 10 évről 3 évre leszállította. — A bizottság jelentése szerint a javaslatok elfogadtattak.

A temetkezési társulat létesítése tárgyában kiküldött bizottság részéről jegyző jelentette, hogy a mult gyűlésen előadott javaslatokat a bizottság átvizsgálta és jóváhagyta azon módosítással, miszerint a legkisebb segély összeget 20 frtről 50 frtra emelte s annak folytán a tagsági díjak befizetésének idejét 10 évről 3 évre leszállította. — A bizottság jelentése szerint a javaslatok elfogadtattak.

A Mócsy-Schulcz-Steinberger-féle ABC. könyv kijavítása ügyében kiküldött bizottság előadója Buzás János jelentette, hogy a bizottság ezen ABC könyvet átvizsgálta s abban kijavítandó hibákat talált. Egyuttal felolvasta a bizottság felirati javaslatát, melyben a Szt. István társulat Igazgatósága felkérte ezen hibák kijavítására.

A bizottság jelentése tudomásul vétetett, a felirati javaslat illetékes helyre felterjesztetni harározatott.

Olvasatott a gyergyói r. kath. tanító-egyesület átirata, melyben felhívja fiók-körünket, hogy a megyei r. kath. fiók-körökkel egyetemben egy általános tanító-egyesületté alakuljunk.

Ezen eszme már korábban is ezen helyről felvetetett, de akkor hajótörést szenvedett. Most njből felszínre hoztván, a gyűlés a hozzájárulást elvben kimondotta, de a gyakorlati kivitelre vonatkozó határozatot az illetékes nagy gyűlés számára tartotta fenn.

Szavalt Xántus Elek. A vers címe: „Falusi szekéren“ Bodó Adámtól. A szavaiat köztetszésben részesült.

Az indítványok során a következők indítványok tétettek:

1.) Püspök Urunk Ó Nagyméltóságához 50 éves áldozári jubileuma alkalmával fiók-körünk üdvözlő felíratot intézzen. ezen indítvány lelkesedéssel fogadtatott.

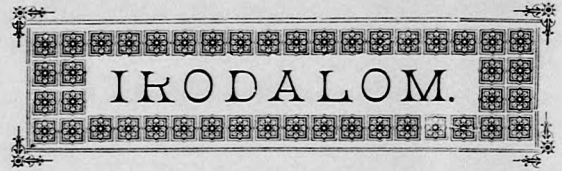
2.) A gyak. tanítások bírálata a gyűlés elején tartassék meg s ugyanakkor a kántor-tanítók templomi funkciója is bírálat tárgyát képezze. Ezen indítvány elvetetett, mert a bírálati tapasztalat szerint csak zártkörűek lehetnek s mint ilyenek a jelenlevő vendégek iránt való tekintetből csakis a gyűlés végére tehetők. — A kántor-tanítók templomi működése felett pedig a fiók-kör bírálatot mondani nem illetékes.

3.) Alakíttassék a kör kebelében egy dalárda. Ezen indítvány egyhangulag elfogadtatott s a dalárda vezetésére Buzás János kéretett fel.

Továbbá a fiók kör főt. Simon Jukundián elhalálózása felett mely részvétét fejezte ki.

Végül megbíráltatott Puskás Tamás gyak. tanítása, mely teljesen sikerültnek nyilvánított, s ugyan ezzel kapcsolatban a gyűlés elismerését fejezte ki Faraó Simon lelkész urnak és a helyi iskolaszéknek a mult évben épített szép iskolaépület helyes berendezése és felszereléséért.

Ferenzi János,
jegyző.

— **Könyvismertetés.** Dr. Schuster Holzammer: Bibliai történetek magyarázata. Ötödik, német kiadás után fordította Végh Kálmán, egri áldozópap. Képekkel és térképekkel. IV kötet. Miskolcz. Wesselényi Géza könyvnyomdája. 1894. Ara a 4 kötetnek 12 frt., papüvendékek részére 9 frt.

Nemrég hagyta el a sajtót e 4 kötetes mű utolsója Miskolczon s nekem jutott a kiváló szerenese, hogy e magyar fordítást lapunk t. olvasóinak is bemutassam. És ezt a legnagyobb örömmel is tehetem.

Korunkban, a midőn a hitetlenség mindent megsemmisíteni törekszik, a mi a kereszténység jellegét viseli magán, igazán jól föl kell fegyverkeznünk az igazság védelmére s ezt mindjárt annak elemeinél kell kezdenünk. Mert el kell ismernünk, hogy a midőn a mult században Voltaire arra buzdítja követőit, hogy mindenekelőtt a szentírás isteni eredetét döntsek meg s ezen mint alapon építsék föl rendszertük: az encyclopaedisták vezére zseniálisan gondolkodott. Mert ha egyszer ez meg volna döntve, eredetisége, hitelessége kétségbevonva, szóval tekintélye lerontva, úgy nem volna nehéz a rombolást eszközözni. És tény, hogy különösen a XVI. század óta a theologia irodalom a biblicum téren leggazdagabb. Jeles művek jelennek meg úgy a katolikusok, mint a hol konzervatív, hol meg racionalisztikus irányú tudós protestans íróktól. De leggazdagabb századunk irodalma: különösen a franziáknál, németeknél és angoloknál. S a kinek kételye van hitében, de igazságszeretete még meg van: forduljon e könyvekhez, illő szorgalommal tanulmányozza azokat s meg fog győződni arról, hogy az igazság a katolikusok részén van, s hogy irodalmunk jeles termékei minden tolkodás nélkül ugyan, de tiszta öntudattal hirdetik a világnak, hogy nem addig tart az Egyház. a meddig e lemeink akarják, hanem a meddig alapítója megjövendőlte azt.

S ime ilyen mű a Schuster Holzammer Biblische Geschichte-je is, a mely az eredetiben 5 kiadást ért.

Már maga a gondolat, hogy Végh K. egy ilyen irányú és terjedelmű művet fordítson le, nálunk, a hol tudvalevőleg a kath. tudományos irodalom iránt oly esekély az érdeklődés: részünkről tiszteletünket és elismerésünket érdemli meg. Jól oldatta meg feladatát, minden rokonszenvezés nélkül is kénytelenek vagyunk ezt bevallani.

Az I. kötet feloleli az ó-szövetségi szt. történetet a világ teremtésétől kezdve egész a Sinaitól való elindulásig. És ebben megfejtve találjuk mind ama vitás helyeket és ellenvetéseket, a melyeket jóakaró racionalista ellenfeleink a szöveg és összefüggés tisztázása céljából napjainkig mint nehézségeket hoztak föl. De kérдем, kit is nem érdekelne pl az a viszony, a mely a bibliai történetek és a természettudomány jelenlegi állása között létezik? a semmiből való teremtés? az emberi nem kora, egysége? a hat napi mű? s a többi szebbnél szebb és érdekesebbnél érdekesebb fejezetek ismerete?

A II. k. az ígéret földére való bevonulást tárgyalja az idők teljéig. A legapróbb részekről kezdve, a melyek az ő szövetségi üdv-ekonomiára élénk befolyással voltak, a kimagasló részekig, gördülékeny, élvezetes és helyes magyar fordításban. A szt. könyvek tartalmának rövid ismertetése után azok védelme és irodalma van a kutató szeméi elé állítva, hogy így azonnal lehesse látni, melyik pont v. fejezet képez vitás helyet, a mit különben a 3 féle betű nyomás is nagyon megkönnyít. Nem találunk itt sehol fűlsértő magyartalan kifejezéseket, hanem a könnyed stílus és a gördülékeny nyelv csak előmozdítja olvasási kedvünket.

Ugyanezt mondhatjuk a III. k.-ről, a mely a Megváltó születésétől tanítói tisztének gyakorlásáig terjed, míg a IV. k. Jézus szenvedését, halálát, megdicsőülését, nemkülönben az egyház megalapítását, üldöztetését, sorsát az apostolok korában és ezzel összefüggőleg az apostolok működését és dicső halálukat festi különös tekintettel mindenütt az új szövetség szent könyveire.

Ime ez a tartalma a könyvnek, a melyről csak dicsőre szólhatunk. Végh úr fordítása a legmelegebb pártolásra érdemes. Most, a midőn a szentírás folytonos támadásoknak van kitéve, okvetlenül ismernünk kell a legújabb kutatások eredményeit, különösen a természettudományok terén. Ezek nélkül egy lépést sem tehetünk. Mert a modern hitetlen nem azt kérde, hogy erre v. arra a tételre mit mond pl. szt. Agoston, efelett legfelebb mosolyog, hanem azt kutatja, hogy mit mutat a „legújabb álladék“ stb. Mindezeket a szűkebb körű újabb munkákban alig találom meg, a régiekben természetesen egyáltalában nem. E tekintetben valódi hézagot pótol e mű s minden elődjé nél helyesebben és terjedelmesebben fejteti teteleit.

Terjedelme 111—112 iv, számos illusztrációval és térképpel. Élvezettel olvashatja e művet mindenki és megtanulhatja azt, hogy a szt. írás vitásabb helyeit hogyan kell értenie s ha kell, a hitetlen támadókkal szemben megvédenie. Minden mondata egy igazságot tár szeméink elé, tetszetős formában előadva. Azért tehát igyekezzünk különösen világi ismerőseink és barátaink között terjeszteni, mert a jó hatás mindenesetre kifizeti fáradságunkat. Pajjelöltjeink, hitoktatóink pedig egy mindenesre jeles és alig nélkülözhető segédkönyvre tehetnek ebben szert; mert jól mondja arany-szájú szent János, hogy „haec est omnium malorum causa, ignorare Scripturas, absque armis imus in bellum.“ (honc. 9. ep. ad. Col.)

Budapest, 1894. május 15.

Domby Lajos.

Napi események köréből

— **Pünkösöd vasárnapján** a püspöki székesegyházban a magasztos ünnephez méltó isteni tisztelet volt. Az ünnepélyes szent misét nagyszógos Bálint Károly apát-kanonok ur mondotta sub infula, fényes segédlet mellett. — Szent mise alatt a theologiai ifjuság énekkara Resch L. György karnagy urnak egy gyönyörű, négyes szólamu miséjét adta elő kiváló praecisítással, a mi a karnagy urnak zenei talentumát s buzgalmit dicséri. Resch L. György karnagy

úr különben rövid ittléte alatt már többször fényes bizonyosságát adta annak, hogy szakképzett zeneember s fényes reményekre jogosít a jövőre nézve. A szent beszédet főt. Kőrödy Péter theologiai tanár ur tartotta. A magasztos nyelvezetű, magvas tartalmu és lendülettel előadott beszéd mindvégig lebilincselte a nagyszámú elegáns ájtatos közönség figyelmét s ugyanaz mondható dr. Vass Albert theologiai tanár ur másodnapján tartott hatásos német nyelvű szentbeszédéről is. Az ünnepek alatt a nagytemplom majdnem zsúfolva volt, sokan jöttek el örvendezni a Szentlélek eljövetelelének és kérni hét ajándékát.

— **Magyar hithirdető halála.** „Ha valaki egy egész nép láttára, rokonainak, barátainak szemé előtt bonáért halálnak teszi ki magát, csak néhány életnapot cserél föl századokig tartandó dicsőséggel s családjára hirt, nevet, kincseket áraszt; de, ha a hittérítő, ki életét kietlen erőkben emésztí föl, borzasztó halállal mul ki, nézők, taps s övéinek minden előnye nélkül, s e mellett megvetve, boldondnak, örültnek, rajongónak tekintve, s mindezt, hogy örök boldogságot adjon ismeretlen vadaknak, minő névvel nevezük ezt a halált, ezt az áldozatot?“ Chateaubriandnak e gyönyörű szavai tolnak remegő tollunk alá, jelentvén a szomorú hirt, hogy P. Czimmermann István, Jézus-társasági atya; hazánkfa távol szerettei körétől, Afrika belsejében Zumbóban a Zumbezi vidékén, a portugáli jezsuita-provincia utján vett távirati tudósítás szerint hosszabb gyötrő láz után apostoli buzgalmának áldozata lett. P. Czimmermann István született 1849. márcz. 13-án Szomolnok-Huttán Szepesmegyében, 1877. Rómában az egyházi rendbe lépett, 1878. hittudorá avatattott, s miután Harasztin és Taksonyba segédlelkézi minőségben két évig működött, majd a váci papevelé lelki igazgatója tisztét viselte, 1879. szept. 24. belépett a Jézustársaságba, melyben előbb Pozsonyban, majd Kalocsán mint hittanár és hitpszónok működött, mi alatt a szegények és betegek gondozásában egy buzgóságot fejtett ki. Innen azonban 1885-ben Afrikába távozott, honnan 1889-ben, mintán Baroma missióállomáson négy évig buzgólkodott, egyidőre Európába visszatért, hol nagy tevékenységet fejtett ki a missiók érdekében. 1890. májusban P. Menybárh László, volt kalocsai főgymnáziumi igazgató és tanár, valamint három áldozópap, öt világi testvér és nyolcz apacza kíséretében visszatért Afrikába, hogy hazáját s ismerőseit e földi életében többé viszont ne lássa. Miután a boromai állomást P. Menybárhtra bizta, a Zambezin felfelé haladva Zumbóban új missióállomást állított fel, hol működése szintén már szép gyümölcsöket aratott, midőn 1894-ben (a pontosabb dátum még ismeretlen) az Urban elhunyt áldozatul esvén az e vidéken járványos láznak. A ker. hit és kultura igazi barátainak hálás emléke és imája lebegjen az üdvözült távol sirja fölött. Az ö. v. f. n. — T. A.

— **Részvétellel vettük** a következő gyászjelentést: Alulírottak a maguk, valamint számos közeli és távoli rokonok nevében mély fájdalommal tudatják, hogy: Kézdiszentléleki **M a r t h y L u k á c s** gyergyókilyénfalvi róm. kath. kántortanító, életének 82-ik, második házasságának 10-ik, egyházi és tanítói pontos szolgálatának 62-ik és kilyénfalvi kántortanítói buzgó működésének 50-dik évében hosszas szenvedés és a baldoklók szentségének ájtatos felvétele után, folyó évi május hó 13-án dél után 5 órakor jobblétre szen-

derült. Hült tetemei folyó évi május hó 15-én délután 3 óra-
kor fognak a helybeli köztemetőben örök nyugalomra helye-
zetni; lelkeért pedig az engesztelő szent mise áldozat május
hó 16 án, délelőtt 9 órakor fog az egek Urának bemutatni.
Isten — kit életében híven szolgált — részesítse őt az örök-
boldogságban! Gyergyó-Kilyénfalván, 1894. május 13-án,
Özv. Marthy Lukácsné született: Huszár Katalin, az elhunyt-
nak neje. Gyermekai: Dénes és családja, Károly és es.,
Ferencz és es., György és es., Zsófia s férje Portik Lajos,
Károlina s férje Barabás Antal, Rozália és férje Salamon
Joachim, tanító. R. i. p.!

— **Nyilvános köszönet.** Topliczai özvegy id. Ur-
mánczy Istvanné szül. Abraham-Zérig Anna, férje halálának em-
lékére kis templomunkat eddig nélkülözött 14 drb gyönyörűke-
resztúti (statio) képpel: 150 frt. értékben — éskét drb. selyem,
piros színű igen szép kivitelű egyházi lobogóval 120 frt értékben
kegyeskedett megajándékozni. Midőn e nemes szívű urnőnek
áldozatkészségeért a nyilvánosság terén is, úgy magam,
mint híveim köszönetét nyilvánítani szerencsés vagyok: kérem a jó Istent, vigasztalja a bánatos urnőt özvegységé-
ben, áldja meg testi és lelki javaival ezen jöttéért, s hoz-
za meg ezen áldozata szeretett férjének az enyhületet s ju-
talmazza meg őket az Úr az igazak örömeivel. Topliczán,
1894 május 14-én. Zonda Vince, s. k. r. k. lelkész.

— **Zsinatvizsga.** Kovács Lajos fülvenczi lelkész, Pap
Gyula egrestői lelkész, Lőrincz Sándor esik-somlyói és Barta
Albert székely-udvarhelyi segédlelkészek t. hó 8 án a zsinat
vizsgát sikerrel állották ki.

— **Megtérések.** Marosztgyörgy községben a római
kath. egyháznak kiváló öröm ünnepe volt a Szentlélek eljövete-
lével. A szomszéd filialis Jedd községből nyolcezan jöttek vissza
az egyház keblébe. A visszavétele ez alkalommal P. Bálinth Agos-
ton sz. ferenczrendi szerzetes végezte igen szép beszédben ektat-
ván új híveit arra, a mit tudni és tenni kell jövőben a végből,
hogy az anyaszentegyház megszereivel lelkük hasznára élhesse-
nek. Pár év óta indult meg a nagyobb mozgalom. Ekkor P.
Gábor Mihály később P. Tima Dénes buzgokodása követke-
zőben 35 taggal szaporodott meg egyházunk részint azelőtti g.
keletiek, Interánusok és ev. reformátusokból. Ma 8 tag jött egy-
szerre, két hét múlva 3 család igérkezik. Ismervén a viszo-
nyokat jó lélekkel mondhatom, hogy a viszájövés útján még
sokkal többel találkozunk a Jeddiek közül akkor s ha a jó-
Isten bár egy kis kápolna építéséhez segitené a Jeddieket.
Bizva Istenben, reméljük ügyünk diadalát! Máté József, ta-
nító.

— **Hálafülszöveg** a papnövelde folyosóján elhelye-
zendő szent képekre N. 50 kr. N. 50 kr. nt. Lőrincz Sándor
esik-somlyói segédlelkész 1 frt. Fösszeg: 214 frt. 70 kr.

— **Pályázat.** A hódosi róm. kath. kántor-tanítói
állomásra. Évi jövedelme: a) község pénztárából utólagos
negyed évi részletekben 120 frt; b.) az iskola magtár tőke
kamatjából fél évi részletekben 65 frt. 83 kr; c.) kepéből;
101 kalangya buza, 101 kalangya zab, 36 szekér fa; d.)
ájtatos alapítványokból 4 frt. 75 kr; e.) regálé kártalanítási
tőke után 3 frt 20 kr; f.) ostyasütésért 3 frt; g.) stóla

30—32 frt; h.) 2¹/₂ hold szántó ¹/₂ hold kaszáló; i.) lakás
gazdasági épületekkel, szép véteményes- és gyümölcsös-
kert; j.) 1161 m. faiskola. Kötelességei: a.) kántori te-
endők végzése: b.) mindennapi és ismétlő tankötelesek
oktatása. Pályázati kérvények május 27-ig benyújtandók a
hódosi lelkési hivatalhoz. Az orgona és ének próba május
29-én lesz d. e. 9 órakor. Hódos, 1894. május 6-án. Miklós
István, lelkész. U. p. Deményháza (Maros-Tordamegye.)

— **Pályázati hirdetés övönői állomá-
sokra.** A kolozsvári róm. kath. egyházközség az anguszte-
umi vegyes, a kőkeri vegyes és külmagyar utcai fiisko-
lánál Kolozsvár szab. kir. város segélyezésével a folyó évi
nyári folyamán megnyitandó három óvoda övönői állo-
mására pályázat hirdetettik. Javadalmazás 400 frt. évi
kiszárazás, évi 120 frt. egy dada felfogadására, ter-
mészetbeni alkalmas lakás és esetleg egy kis kertész. Pá-
lyázni kívánók keresztlevéllel, övönői oklevéllel,
erkölesi bizonyítvánnyal s más eddigi betalaní e nemű mű-
ködésüket igazoló bizonyítvánnyal felszerelt folyamodvá-
nyaikat a kolozsvári róm. kath. egyházközség
előljárásának ezimezeve alattirt plebaniai hivatal-
hoz f. évi június hó 10-ig nyújthatják be. Kolozsvárt,
1894 évi május hó 10 én. Bíró Béla, apát-plebános.

— **Pályázat.** A gyergyó-csomafalvi r. kath. kántor-
tanítói állomás üresedésbe jövén, arra a következő föltételek
mellett pályázat hirdetettik: jövedelmei: 1.) Rozs kepe 36 ka-
longya, 2.) Zab kepe 110 kalongya, 3.) Oszpora 55 frt 55
kr. (111 korona 10 fillér,) 4.) Fa (bük) 85 terü. 5.) Favágó
napszamos 50. 6.) Stóla átlag 100 frt. (200 korona) 7.) Szt.
mise és Mária társulati alapítványból 22 frt (44 korona.) 8.)
6 hold 445 ööl szántó, 9.) 24 hold 317 ööl kaszáló, 10.) Erdő-
dőltesi és legeltetési jog a község határan. 11.) Lakás,
a mely áll 2 szoba, egy konyha és kamrából. Továbbá van
egy nyári konyha, pineze, 2 istálló, szin, sertéstől, csür,
és véteményes kert. Kötelességei a kántori teendők mellett
a IV. V. és VI.-ik mindennapi vegyes elemi osztály veze-
tése, és az ismétlőknek a még lévő 2 tanítóval közösen való
tanítása. A csakis kántortanítói oklevél és kellő okmányok-
kal ellátott folyamodvány, 1894. július 1-seje d. u. 2 óráig
bezárólag alatt irt iskolaszéki elnökhöz beadandó a mikor
a személyes megjelenés után az összpróba is meg fog tar-
tatni. Gyergyó-Csomafalva, 1894. május 3. u. p. Gyó-Alfalu-
Balló János lelkész iskolaszék elnök.

— **Pályázati hirdetés.** A gyergyó-szárhegyi róm.
kath. felszégi iskola I. II. vegyes osztályánál üresedésbe
jött rendes tanítói állásra pályázat hirdetettik. Ezen állomás
évi járandóságai: 400 frt rendes tanítói fizetés, 300 frt a
község és 100 frt az iskola pénztárából három havi előleges
részletekben fizetve; csinos lakás az iskolaépületben 3 szo-
ba, konyha, kamra és pinezéssel, továbbá 200 ööl területű
konyhakert a régi kántoralis lakásnál. A rendes tanításon
kívül köteles lesz a stólaért a kántornak segédkezni. — A
keresztlevéllel, a képesítési oklevéllel és esetleg szolgálati
bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok f. évi június
6-ik napjáig alólirt iskolaszéki elnökhöz küldendők be Kelt
Gyergyó-Szárhegyen, 1894. május 3-án. Botth Ferencz
iskolász. elnök. Brassai József, iskolász. jegyző.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYORGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.